

INNLEGG I FINANSDEBATTEN FREDAG 28. OKTOBER 1994

Statsminister Gro Harlem Brundtland

President.

Norsk økonomi er i klar bedring. Sysselsettingen øker kraftig og ledigheten går ned. Etter mange års nedgang øker industriproduksjonen, og bedriftenes investeringer vokser igjen.

Dette har lyktes fordi vi har fått til et samarbeid om en fornuftig politikk. Samarbeidet med partene i arbeidslivet har bidratt til moderate og ansvarlige inntektsoppgjør. Dette har gjort det mulig å bruke statsbudsjettet meget aktivt. Det er gjennomført avgiftslettelser som har senket næringslivets kostnader. Det er satset offensivt på å styrke den offentlige sektor ytterligere, ikke minst kommunene. Vi har lyktes i å holde krona stabil, og renta er klart lavere enn for noen år siden, noe både næringslivet, kommunene og mange familier nyter godt av.

Denne satsingen har gitt både et mer konkurransedyktig næringsliv og en større offentlig sektor med økt velferd for den enkelte. Dette viser at vår blandingsøkonomiske modell virker og at vårt solidaritetsalternativ gir resultater.

Vi vil ikke slå oss til ro med at nesten 100 000 er uten arbeid. Vi må fortsette samarbeidet med partene i arbeidslivet om inntektspolitikken. Det kreves fortsatt nøkternhet i flere år, selv om verdiskapingen nå øker. Dette stiller krav til alle parter.

President,

gjennom EØS-avtalen er Norge blitt en del av EUs indre marked. Da forhandlingene ble avsluttet i 1991-92, la bedriftene til grunn at spillereglene nå lå fast, selv om avtalen trådte i kraft først i år. Det ga resultater i form av økt optimisme, økte investeringer og nye jobber. I industrien vokser sysselsettingen nå kraftig, etter mange år med sterk nedgang. Norske bedrifter har kunnet planlegge og investere med trygghet for at norsk næringsliv vil ha det samme regelverket som konkurrentene i andre europeiske land. Nettopp derfor er det viktig at vi nå kan unngå økt usikkerhet om viktige rammebetingelser for Norge, etter at Østerrike, Finland og kanskje Sverige blir med i EU.

I år kommer over 30 000 flere i arbeid, neste år kanskje like mange. Ledigheten er nå for første gang på tre år under 100 000. Den er nå på vei nedover, mens den i 1991 var på vei oppover.

De resultatene vi har oppnådd de siste årene viser at det nytter. Høy arbeidsledighet er ingen naturlov, men noe vi kan gjøre noe med hvis det er politisk vilje og hvis alle medvirker. Men det kreves tålmodighet, planmessig arbeid og et langsiktig siktemål. I en komplisert verden finnes ikke de enkle løsningene.

I flere år økte vi budsjettunderskuddene for å holde sysselsettingen oppe. I denne perioden var det en sterk nedgang i den private sektoren. Nå må vi bruke den økonomiske oppgangen til å redusere underskuddet på statsbudsjettet. Ikke fordi dette er noe mål i seg selv, men fordi det er nødvendig for å sikre en solid offentlig sektor og for å kunne bruke statsbudsjettet like aktivt når det igjen blir nødvendig. Derfor er det god sosialdemokratisk politikk å styrke statsbudsjettet i oppgangstider.

For å øke verdiskapingen og redusere ledigheten ytterligere i årene som kommer må vi sikre at det investeres i arbeidsplasser i Norge.

Investeringer forutsetter langsiktige vurderinger. Bedriftene må tenke på at de må få solgt varene 5 - 10 år fram i tid, og gjøre seg opp oppfatninger om de framtidige spillereglene i markedet. For mange bedrifter vil valget kunne stå mellom å investere i Norge eller å investere i et annet land.

Regjeringen mener at norsk økonomi vil bli styrket ved et EU-medlemskap. Et medlemskap vil gi oss medinnflytelse på regler som uansett har betydning for oss. Et medlemskap gir næringslivet sikkerhet for at de også i framtida får likeverdige betingelser med konkurrentene i Europa.

Det er ikke mulig å tallfeste hvor store investeringer Norge vil få som følge av et medlemskap i EU. Men mange bedrifter sier at dette er viktig for dem når de skal beslutte hvor framtidige investeringer skal skje. Da vil det raskt få betydning også for sysselsettingen og verdiskapingen i Norge. Får vi større investeringer styrkes også mulighetene til å sikre og bygge videre ut velferdsordningene i framtida. Vi vet at folketrygdens pensjonsutgifter vil øke, og at pleiebehovet blant eldre vil bli større i årene som kommer. Vi står foran reformer i skole og utdanning som betyr større utgifter. Det er behov for ytterligere å øke satsingen på helse- og sykehussektoren. Forutsetningene for å klare alt dette, og særlig når oljeinntektene etter hvert går ned, er at verdiskapingen i fastlands-næringene øker. Et EU-medlemskap vil derfor bidra til at vi bedre kan sikre og bygge ut velferdsordningene våre i tiårene som kommer.

Norge oppfyller i dag det kravet til bl.a. forsvarlig budsjettbalanse som er ett av Maastricht-kriteriene. Det gjør vi fordi vi på eget grunnlag har funnet det fornuftig. For øvrig har det vært bred enighet om dette her i Stortinget. Et medlemskap medfører derfor ikke strengere krav til vår budsjettpolitikk enn de vi på egen hånd har valgt å pålegge oss selv. Det er hvis vi står utenfor vi må stille strengere krav til vår egen politikk, for

at vi skal sikre en stabil krone og lave renter og for at næringslivet skal investere i nye arbeidsplasser.

President,

Regjeringen har lagt fram et budsjett for 1995 med reell nullvekst i utgiftene. Innenfor en slik ramme har det vært nødvendig å prioritere strengt. Vi har funnet rom for satsinger på sentrale områder. Dette gjelder særlig helse og omsorg, barn og ungdom, utdanning og forskning, justissektoren, næringsmiddelindustrien og forvaltning av naturressurser.

På helse- og omsorgssektoren økes bevilgningen til ansvarsreformen for psykisk utviklingshemmede. Omsorgstilbudet for eldre bedres, og det foreslås økte bevilgninger til ombygging til enerom i omsorgsboliger og sykehjem. Det foreslås økte overføringer til regionsykehusene, det bevilges mer til omstillingstiltak og økt kapasitet på enkelte områder i sykehusene, og det foreslås 100 mill. kroner til et stimuleringsstilsudd for å belønne fylkeskommuner som innfrir ventetidsgarantien. Bevilgningen til Rikshospitalet øker, og kapasiteten i stråleterapi for kreftpasienter ved Radiumhospitalet økes. Det foreslås en egen bevilgning på 100 mill. kroner til kommunene for å styrke psykiatrien.

Solidaritetsmilliarden, som nå slutføres, er en viktig del av en helhetlig og rettferdig politikk. Gjennom solidaritetsmilliarden er det de med størst inntekter og formuer som bidrar litt ekstra til fellesskapet og til at vi kan få flere i arbeid.

Vi har lagt fram et budsjett der det er nødvendig med bare et begrenset antall endringer hvis vi blir medlemmer av EU. Vi skal finansiere nettokontingenten til EU, og budsjettoverføringene til jordbruket må økes fordi et medlemskap vil føre til lavere matvarepriser. Det er også aktuelt med enkelte andre justeringer, bl.a. i avgiftsopplegget.

Utviklingen i renter og i valutamarkedet viser at det er tillit til norsk økonomi og til det budsjettoplegget Regjeringen har lagt fram. Det er mitt håp at vi får en mest mulig ryddig budsjettbehandling. På den måten kan vi sikre mest mulig ro i ukene som kommer, til fordel for norsk økonomi.